

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (Case Study) โดยศึกษาจากเด็กหญิงอายุ 12 ปี คนหนึ่งที่มีความบกพร่องทางสายตาประเภทตาบอด ขณะนี้เรียนร่วมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปงสนุก อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง การศึกษาใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ โดยจะมีการจดบันทึกกิจกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่ได้สังเกตภายใต้กรอบของขอบเขตเนื้อหาพฤติกรรมทางสังคม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกัน สามารถอธิบายพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาประเภทตาบอด

สำหรับข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แฟ้มประวัติ ระเบียบสะสม เอกสารหลักฐานประเมินผลการเรียนของกรณีศึกษา และข้อมูลที่ได้จากการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

นอกจากการสังเกต และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารแล้วการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ยังใช้การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับครูผู้สอน ครูเสริมวิชาการ เพื่อนนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ เพื่อนพิการทางสายตา ตัวนักเรียนเอง บุคลากรภายในโรงเรียน บุคลากรประจำศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ลำปาง โดยการเยี่ยมชมศูนย์ และผู้ปกครอง โดยการเยี่ยมบ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผสมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาทำการวิเคราะห์ และอธิบายพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต โดยใช้ทำการสังเกตทางตรงและผู้ศึกษาเป็นผู้สังเกตด้วยตนเองตลอดเวลา เป็นระยะเวลา 30 วัน จะทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่โรงเรียนบ้านปงสนุกในสถานการณ์การเรียนในห้องเรียนร่วม การเรียนในห้องเสริมวิชาการ การอยู่นอกห้องเรียน การอยู่กับเพื่อน การอยู่คนเดียวและการอยู่กับบุคคลอื่น

2. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เฉพาะการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของกรณีศึกษาโดยสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูผู้สอนประจำวิชา 8 กลุ่มสาระ ครูประจำศูนย์เสริมวิชาการ เพื่อนผู้ดูแล ช่วยเหลือเพื่อนในห้องเรียน เพื่อนที่มาจากศูนย์สมรรถภาพคนตาบอด พนักงานห้องครัว แม่ค้าขายขนม

ในโรงเรียน นักการภารโรง ผู้ปกครอง ตัวนักเรียนเอง และบุคลากรประจำศูนย์พัฒนา
สมรรถภาพคนตาบอดลำปาง

3. การศึกษาเพิ่มประวัติของกรณีศึกษา ที่ศูนย์สมรรถภาพคนตาบอดลำปางได้เก็บ
รวบรวมไว้

4. การศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม แบบเอกสารหลักฐานประเมินผลการเรียน
จากครูประจำชั้น

5. การประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ของ
สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า
51 – 52) ซึ่งประกอบด้วยแบบประเมินพฤติกรรม 3 ชุด คือ

1) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 4 – 16 ปี) สำหรับครู

2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 4 – 16 ปี) สำหรับผู้ปกครอง

3) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 11 – 16 ปี) สำหรับเด็กประเมินตนเอง

ในแต่ละชุดประกอบด้วย 2 หน้า หน้าแรกเป็นลักษณะพฤติกรรมจำนวน 25 ข้อ
ซึ่งมีลักษณะของพฤติกรรมด้านบวก และด้านลบ พฤติกรรมจัดเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มพฤติกรรมด้านอารมณ์ มี 5 ข้อ คือข้อ 3, 8, 13, 16, 24

2) กลุ่มพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง มี 5 ข้อ คือข้อ 5, 7, 12, 18, 22

3) กลุ่มพฤติกรรมการ มี 5 ข้อ คือข้อ 2, 10, 15, 21, 25

4) กลุ่มพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน มี 5 ข้อ คือข้อ 6, 11, 14, 19, 23

5) กลุ่มพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคม มี 5 ข้อ คือข้อ 1, 4, 9, 17, 20

การให้คะแนนแต่ละกลุ่มพฤติกรรมอยู่ระหว่าง 0 – 10 คะแนน คะแนนรวม 0 – 40
คะแนน (รวม 4 กลุ่มพฤติกรรม ยกเว้นด้านสัมพันธภาพทางสังคม) การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
-----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

ไม่จริง ให้ 0 คะแนน

อาจจะจริง ให้ 1 คะแนน

จริง ให้ 2 คะแนน

ข้อ	7	11	14	21	25
-----	---	----	----	----	----

ไม่จริง ให้ 2 คะแนน

อาจจะจริง ให้ 1 คะแนน

จริง ให้ 0 คะแนน

การแปลผล เมื่อรวมคะแนนในกลุ่มที่ 1–4 (20 ข้อ) เป็นคะแนนรวมที่แสดงถึง ปัญหาพฤติกรรมในเด็ก ส่วนกลุ่มที่ 5 เป็นจุดแข็งของเด็ก คือมีความสามารถทางสังคมสูง

ในหน้าที่ 2 ของแบบประเมินเป็นการประเมินผลกระทบของพฤติกรรม ว่ามีความ เรือร่ง ส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง ตัวเด็กเองมีผลต่อสัมพันธภาพทางสังคม ชีวิตประจำวัน ของเด็กมากน้อยแค่ไหน ใช้คำลงในการสรุปว่า “เป็นระดับความรุนแรงของปัญหา”

6. การเยี่ยมบ้าน เพื่อดูสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สถานที่ตั้งของบ้านและความสัมพันธ์ ภายในครอบครัวของนักเรียนกรณีศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบของขอบเขตเนื้อหาพฤติกรรมทาง สังคม

7. การเยี่ยมศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด เพื่อดูสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สถานที่ตั้ง ภายในศูนย์ บทบาทพฤติกรรม และความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนพิการทางสายตา และ บุคลากรภายในศูนย์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างแบบบันทึกพฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์มี ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือ
2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ เป็นแนวทางในการนำไปสร้างเครื่องมือ ซึ่งได้แก่แบบบันทึกพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์
3. สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมโดยมีรายละเอียดสำคัญคือ ระบุวัน สถานที่ เวลาที่ทำการสังเกต ส่วนที่ใช้บันทึกพฤติกรรม และส่วนที่บ่งบอกกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ทำการสังเกต อยู่ในขณะนั้น และสร้างแบบสัมภาษณ์นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำสำหรับ แก้ไข และปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

4. นำแบบบันทึกพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และ ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

5. นำแบบบันทึกพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลของกรณีศึกษาจากแฟ้มประวัติ ณ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพ คนตาบอดลำปาง และรวบรวมข้อมูลจากกระเบียนสะสม แบบเอกสารหลักฐานประเมินผลการเรียน จากครูประจำชั้น

2. รวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้จากการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรม เด็ก (SDQ)

3. การสังเกตโดยผู้ศึกษาเป็นผู้ทำการสังเกตด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เมื่อนักเรียนอยู่คนเดียว อยู่กับเพื่อน เมื่ออยู่กับบุคคลอื่น ขณะที่ยังเรียนในห้องเรียน ขณะที่อยู่นอกห้องเรียน ขณะที่ร่วมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน โดยทำการสังเกตทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ช่วงเวลา 08.00 น. ถึง 16.00 น. สถานที่ทำการสังเกตคือโรงเรียนบ้านปางสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ระยะเวลาที่สังเกต 30 วัน การสังเกตจะเน้นการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมศึกษาของนักเรียน แล้วบันทึกพฤติกรรมทุกอย่างจากการสังเกตในประเด็นสำคัญที่ครอบคลุมเนื้อหา 3 ด้าน คือ

- 1) พฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอน
- 2) พฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนในห้องเรียน เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ และเพื่อนพิการทางสายตา
- 3) พฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อบุคคลอื่นในโรงเรียน ได้แก่ พนักงานห้องครัว แม่ค้า และนักการภารโรง
4. สัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูผู้สอนประจำวิชา 8 กลุ่มสาระ ครูประจำศูนย์เสริมวิชาการ เพื่อนร่วมชั้นเรียนในห้องเรียนร่วม เพื่อนร่วมชั้นเรียนในห้องเสริมวิชาการ เพื่อนพิการทางสายตา เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ตัวนักเรียนเอง และบุคลากรประจำศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลมาทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสังเกต การบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ข้อมูลที่ได้จากแฟ้มประวัติของกรณีศึกษา ข้อมูลที่ได้จากเอกสารหลักฐานประเมินผลการเรียนในชั้นเรียน ข้อมูลจากการแปลผลแบบวัดพฤติกรรมเด็ก (SDQ) นำมาวิเคราะห์โดยอยู่บนพื้นฐานของกรอบเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาด้านพฤติกรรมทางสังคมเป็นหลัก เพื่อสังเคราะห์หาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้